नूनं कधप्रियः पिता पुत्रं न हस्तयोः दधिध्वे वृक्तबर्हिषः" ऋ० १,३८,१ ।

कन प्रीतौ अक० गतौ सक० भ्वा० पर० सेट् । कनति अकनीत् अकानीत् चकान् । प्रनिकनति । ईदित् । कान्तः । ञीदित् वर्त्तमाने क्त । कान्तोवर्त्तते । कान्तिः । कननम् । "अविक्रीतो अकानिषं पुनर्यन्" ऋ० ४,२४,९,

कनक न० कनी दीप्तौ कृञादि० वुन् । १स्वर्णे अमरः । २पलाशवृक्षे ३नागकेशरे ४धत्तूरे ५काञ्चनालवृक्षे ६कालीयवृक्षे ७चम्पकवृक्षे च पु० मेदि० । ८कासमर्द्दवृक्षे पु० राजनि० ९लाक्षातरौ शब्दमा० । "सुप्तः सन् कनकपलाशकर्णिकारान्" सुश्रु० । "सौदामन्या कनकनिकषस्निग्धया दर्शयोर्व्वीम्" "नीत्वा मासान् कनकवलयभ्रंशरिक्तप्रकोष्ठः" । अन्वेष्टव्यैः कनकसिकतामुष्टिनिक्षेपगूढैः" मेघ० "कनककुण्डलवान् किरिटी" विष्णुध्यानम् "कनकचषकमेतद्रोचनालोहितेन" माघः । "अद्यापि तां कनकचम्पकदामगौरीम्" चोरप० । कूर्मविभागे बृह० सं० "अपरस्याम् मणिसान्वित्युक्त्वा तारक्षितिवृद्धवैश्यकनकशकाः" इत्युक्ते १०पश्चिमदेशस्थदेशभेदे पु० । कनकस्येम् परिमाणम् अण् । कानक तत्परिमाणे निष्कादौ त्रि० । काञ्चनोत्पत्तिकथा च अग्निरेतःशब्दे ५९पृष्ठे उक्ता । भावप्र० तदुत्पत्तिगुणादिकमुक्तं यथा "पुरा निजाश्रमस्थानां सप्तर्षीणां जितात्मनाम् । मरीचिरङ्गिरा अत्रिः पुलस्त्यः पुलहः क्रतुः । वशिष्ठश्चेति सप्तैते कीर्त्तिताः परमर्षयः । पत्नीर्विलोक्य लावण्यलक्ष्मीसम्पन्नयौवनाः । कन्दर्पदर्पविध्वस्तचेतसो जातवेदसः । पतितं यद्धरापृष्ठे रेतस्तद्धेमतामगात् । कृत्रिमञ्चापि भवति तद्रसेन्द्रस्य वेधतः । तारं शुल्वोत्थितं स्निग्धं कोमलं गुरु हेम सत् ।(सत् उत्तमम्) तच्छेतं कठिनं रूक्षं विवर्णं समलं दलम् । दाहे च्छेदे सितं स्वेतं कषे त्याज्यं लघु स्फुटम् । सुवर्णं शीतलं वृष्यं बल्यं गुरु रसायनम् । स्वादु तिक्तञ्च तुवरं पाके च स्वादु पिच्छिलम् । पवित्रं वृंहणं नेत्र्यं मेधास्मृतिमतिप्रदम् । हृद्यमायुष्करं कान्तिवाग्विशुद्धिस्थिरत्वकृत् । विषद्वयक्षयोन्मादत्रिदोषज्वरशोषजित् । बल्यं सवीर्य्यं हरते नराणां रोगव्रजान् शोषयतीह काये । असौख्यकृच्चापि सदा सुवर्णमशुद्धमेतन्मरणञ्च कुर्य्यात् । असम्यग्मारितं स्वर्णं बलं वीर्य्यञ्च नाशयेत् । करोति रोगान् मृत्युञ्च तद्धन्याद्यत्नतस्ततः" ।

कनकक्षार पु० कनकस्य द्रावणाय क्षारः । (सोहागा) टङ्के राजनि० । तत्सम्पर्कात् हि झटिति कनकं द्रवति ।

कनकदण्ड न० कनकस्य दण्डोयत्र । राजच्छत्रे त्रिका० कनकच्छत्रादयोऽप्यत्र ।

कनकध्वज पु० धृतराष्ट्रपुत्रभेदे । "दीर्घबाहुर्महाबाहुर्व्यूढोरुः कनकध्वजः" भा० आ० ११७अ० । तत्पुत्रकीर्त्तने ।

कनकपल पुंस्त्री कनकमिव पलं मांसमस्य । मत्स्यभेदे हारा० स्त्रियां ङीष् । तत्राद्यन्तयोर्मत्स्यपर्य्यायकथनात् मध्ये सुवर्णपलरूपपरिमाणार्थकताकल्पनं शब्दकल्पद्रुमादौ प्रमादिकमेव । ६त० । कनकस्य कर्षचतुष्टयरूपपलपरिमाणे न० ।

कनकपत्र न० कनकनिर्म्मितम् पत्रं पत्राकारं भूषणम् । (कानपात) १कनकमयकर्णाभरणभेदे । "अद्यापि तन्मनसि सम्परिवर्त्तते मे रात्रौ मयि क्षुतवति क्षितिपालपुत्र्या । जीवेति मङ्गलवचः परिहृत्य कोपात् कर्णेकृतं कनकपत्रमनालपन्त्या" चोरप० । "कनकपत्रालङ्कृतया" काद० । [ष्मतीलतायाम् राजनि०

कनकप्रभा स्त्री कनकस्य प्रभेव प्रभा यस्याः । महाज्योति

कनकप्रसवा स्त्री कनकमिव प्रसवः पुष्पं यस्याः । स्वर्णकेतक्याम् राजनि० ।

कनकमय त्रि० कनकस्य विकारः मयट् । स्वर्णविकारे "आधत्ते कनकमयस्य यत्र लक्ष्मीम्" किरा० । [राजनि०

कनकरम्भा स्त्री कनकवर्णफलिका रम्भा शा० त० । स्वर्णकदल्याम्

कनकरस पु० कनकवर्णोरस उपरसः । १हरिताले राजनि० तस्य स्वर्णवर्णत्वात् पारदतुल्यगुणतयोपरसत्वाच्च तथात्वम् । उपरसाश्च भावप्र० दर्शिताः यथा । "गन्धोहिङ्गुलमभ्रतालकशिलाः स्रोतोऽञ्जनं टङ्कनम् । राजावर्त्तकचुम्बकौ स्फटिकया शङ्खी खटी गैरिकम् । काशीसं रसकं कपर्द्दसिकता वोलाश्च कङ्कुष्ठकम् सौराष्ट्री च मता अमी उपरसाः सूतस्य किञ्चिद्गुणैः" । (सूतस्य पारदस्य) "स्वर्णवर्णं गुरु स्निग्धम् इत्यनेन तस्य गुणादिकमुक्तम् तत्रैव । ततश्च स्वर्णवर्णत्वात् पारदात् किञ्चिदूनगुणकत्वाच्चास्य तथात्वम् । ६त० । स्वर्णस्य द्रवीभूते २रसे च ।

कनकलोद्भव पु० कनतीति कना दीप्ता कला अवयवः तया उद्भवति उद्+भू-अच् । (धूना) सालनिर्य्यासे । राजनि०

कनकसूत्र न० कनकनिर्म्मितं सूत्रम् । (सोनारतार) स्वर्णसूत्रे

कनकाङ्गद न० कनकमयमङ्गदम् । स्वर्णमये केयूरे । "कनकाङ्गदद्युतिरस्य" माघः । तदस्त्यस्य मतुप् मस्य वः । कनका-